

STRESZCZENIE

WSTĘP

Urazy doznane w różnego rodzaju wypadkach (dominują wypadki komunikacyjne) stanowią trzecią, główną przyczynę zgonów wśród populacji, zarówno w Polsce, jak i na świecie. Rocznie na świecie z powodu obrażeń związanych z ruchem drogowym ginie około 1,3 miliona osób, czyli dziennie ponad 3400 osób umiera na drogach [3].

Badania wskazują, że czynnik ludzki jest determinującym predyktorem wystąpienia niepożądanych zdarzeń drogowych. Niebezpieczne zachowania kierowców uwarunkowane są osobowościowo, w tym zależne od struktury temperamentu, a także poziomu sprawności psychomotorycznej.

CEL

Celem projektu badawczego jest ocena związku pomiędzy sprawnością psychomotoryczną i cechami temperamentu kierowców zawodowych, a przejawianiem przez nich niebezpiecznych zachowań i powodowaniem zdarzeń w ruchu drogowym (kolizje i wypadki drogowe).

MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono w okresie od marca do września 2018 r. na terenie województwa świętokrzyskiego. Ostatecznie grupę badaną stanowiło 217 osób w wieku 25-50 lat ($M=37,42$; $SD=7,47$), 208 mężczyzn w wieku 25-50 lat ($M=37,55$; $SD=7,48$) i 9 kobiet w wieku 25-45 lat ($M=34,33$; $SD=6,96$).

Do oceny sprawności psychomotorycznej wykorzystano miernik czasu reakcji. Kolejno zastosowano zestaw kwestionariuszy, tj. Formalna Charakterystyka Zachowania – Kwestionariusz Temperamentu w wersji zrewidowanej FCZ-KT(R), Kwestionariusz Niebezpiecznych Zachowań Kierowców (KNZK-2006) i Kwestionariusz ankiety autorskiej.

WYNIKI

Analizy własne potwierdziły, że sprawność psychomotoryczna kierowcy jest czynnikiem różnicującym kierowców wypadkowych od bezwypadkowych. Dłuższy czas reakcji zwiększa ryzyko kolizji, a większa liczba poprawnych reakcji je obniża. Wyniki wskazują, na dodatnie istotnie statystycznie związki między reaktywnością emocjonalną, a tendencją do niebezpiecznych zachowań. Perseweratywność to cecha temperamentu różnicująca istotnie statystycznie kierowców sprawców kolizji od tych, którzy nie spowodowali żadnego zdarzenia drogowego.

WNIOSKI

1. Cechy sprawności psychomotorycznej kierujących pojazdami są czynnikiem różnicującym kierowców zawodowych będących sprawcami zdarzeń drogowych od kierowców bezwypadkowych.
2. Wyższy poziom sprawności psychomotorycznej – krótki czas reakcji i adekwatność reakcji przyczyniają się do bezpieczeństwa na drodze.
3. Struktura temperamentu jest moderatorem niebezpiecznych zachowań, w tym następstw w postaci niepożądanych zdarzeń w ruchu drogowym.
4. Zasadnym jest prowadzenie dalszych analiz nad rolą cech temperamentu kierowców zawodowych, jako predykatora niebezpiecznych zachowań.
5. Celem prewencji wypadkowości w ruchu drogowym, istnieje potrzeba edukowania kierowców (w formie indywidualnych i grupowych zajęć) o osobistych skłonnościach do podejmowania ryzyka i niebezpiecznych zachowań podczas kierowania pojazdami.

THE SUMMARY

INTRODUCTION

Injuries suffered in various types of accidents (transport accidents prevail) constitute the third major cause of deaths both in Poland and the world. Approximately 1.3 million people die every year in the world due to road traffic injuries; the said amounts to more than 3400 road traffic casualties a year.

Studies prove the human factor as the determinant of the occurrence of adverse traffic incidents. Hazardous conduct is conditional upon personality characteristics, including the ones dependent on the structure of temperament, as well as the level of psychomotor skills thus performance.

OBJECTIVE

The aim of the project is to assess the relation between psychomotor performance and temperamental characteristics of professional drivers, their manifestation of hazardous conduct and causing road incidents.

MATERIAL AND METHODS

The research was carried out in the period of time commencing in March and terminating in September 2018 in the Voivodship Świętokrzyskie. Ultimately, the group comprised 217 people aged 25-50 ($M=37,42$; $SD=7,47$), 208 men in the age of 25-50 ($M=37,55$; $SD=7,48$) and 9 women in the age of 25-45 ($M=34,33$; $SD=6,96$).

A response time meter was used to assess psychomotor performance. The set of questionnaires was used as follows: Behaviour Formal Characteristic - Temperament Questionnaire in the revised FCZ-KT (R) version, Hazardous Driver Behaviour Questionnaire (KNZK-2006) and the Author's Questionnaire.

RESULTS

The author's own analyses confirmed that the driver's psychomotor efficiency is a factor differentiating the blame from the blame-free drivers. Longer reaction time increases the risk of collision and a higher number of correct reactions decreases them. The results indicate a positive statistically significant relationship between affective responsiveness and a tendency to behave hazardously. Perservation is a feature of temperament that materially differentiates the drivers who are accident perpetrators from those who have not caused any road accidents.

CONCLUSIONS

- 1.The psychomotor skills of the drivers are the factor differentiating the professional drivers who are the perpetrators of road accidents from the blame-free drivers.
- 2.The higher level of psychomotor efficiency - a short reaction time and the adequacy of the reaction positively contribute to road safety.
- 3.The structure of temperament is a moderator of hazardous behaviour including the impact in the form of adverse traffic incidents.
- 4.It is legitimate to conduct further analyses on the role of temperament of professional drivers as a predicator of hazardous behaviour.
- 5.With the aim of preventing road traffic accidents, the need to educate (in an individual or a group form) drivers with a personal propensity to take risk and hazardous behaviour while driving arises.